

Cels de **safir**

Les ascensions catalanes més
emblemàtiques als 14 vuitmils

**3a
edició**

Epíleg amb els reptes de Ferran Latorre

EDUARD SALLENT

CELS DE SAFIR

LES ASCENSIONS CATALANES
MÉS EMBLEMÀTIQUES
ALS 14 VUITMILS

Col·lecció Annapurna - 2

CELS DE SAFIR

LES ASCENSIONS CATALANES
MÉS EMBLEMÀTIQUES
ALS 14 VUITMILS

EDUARD SALLEN

□■ Cossetània

Primera edició: març del 2008
Segona edició: setembre del 2014
Tercera edició: novembre del 2022

© Eduard Sallent

© de l'edició:
9 Grup Editorial
Cossetània Edicions
C/ de la Violeta, 6 • 43800 Valls
Tel. 977 60 25 91
cossetania@cossetania.com
www.cossetania.com

Fotografia de la coberta: K2 (Hussain Warraich / Shutterstock)

Disseny i composició: 3 x Tres

Impressió: Romanyà Valls, SA

ISBN: 978-84-1356-233-9

DL T 952-2022

No és permesa la reproducció total o parcial d'aquest llibre, ni la seva incorporació a un sistema informàtic, ni la seva transmissió en cap forma ni per cap mitjà, sigui electrònic, mecànic, per fotocòpia, per gravació o altres mètodes, sense el permís previ i per escrit dels titulars del *copyright*.

ÍNDIX

Pròleg.....	9
Us explico.....	11
Camí de les muntanyes d'Ítaca	13
Capítol 14. La muntanya de l'esperança 8.125 m. <i>El Nanga Parbat de l'Ester Sabadell</i>	19
Capítol 13. L'udol d'un pirata a mitjanit 8.611 m. <i>El K2 d'en Jordi Corominas</i>	43
Capítol 12. Hi havia una vegada un piolet, una corda i un casc 7.998 m. <i>El Shisha Pangma de l'Eloi Collado</i>	71
Capítol 11. Una albada ensucrada 8.035 m. <i>El Gasherbrum II de l'Ernest Bladé</i>	91
Capítol 10. Bateig d'alçada embriagador 8.163 m. <i>El Manaslú d'en Josep Noguera</i>	111
Capítol 9. Perfums de turquesa 8.201 m. <i>El Cho Oyu de l'Òscar Cadiach</i>	133
Capítol 8. El vuitmil que continua amagat 8.068 m. <i>El Hidden Peak d'en Joan Tomàs</i>	143
Capítol 7. Fins on els ocells no coneixen l'home 8.020 m. <i>El Broad Peak d'en Lluís Ràfols</i>	151

Capítol 6. Una porta que no es va tancar 8.463 m. <i>El Makalu d'en Carles Vallès</i>	187
Capítol 5. Lhotse: Lhotse Shar per als de Mataró 8.400 m. <i>El Lhotse Shar d'en Carles Vallès</i>	201
Capítol 4. Fins que les llàgrimes es glacin 8.167 m. <i>El Dhaulagiri d'en Jordi Canyameres</i>	217
Capítol 3. Kanchenjunga: a la recerca dels cinc tresors 8.586 m. <i>El Kanchenjunga d'en Pep Permanyer</i>	259
Capítol 2. Deessa mare, cuida el pare 8.848 m. <i>L'Everest de l'Òscar Cadiach</i>	271
Capítol 1. Repòquer d'asos 8.061 m. <i>L'Annapurna d'en Nil Bohigas</i>	297
Epíleg. El passeig entre núvols d'en Ferran Latorre	331
Gràcies	355

*En un campament base d'un vuitmil qualsevol,
enmig de la nit més freda i nítida de l'Himàlaia,
algú volia escriure a les muntanyes sota el cel estrellat.
Va alçar els ulls i, enmig de la cúpula més brillant de totes,
tres estels li van picar l'ullet.*

Dolors

Xènia

Violeta

PRÒLEG

Tothom sap l'alt nivell de què sempre ha gaudit l'alpinisme català. No solament pel seu llarg nombre d'ascensions i *primeres*, sinó també pel seu alt grau de compromís, dificultat o envergadura en què s'han dut a terme.

En un món consumista, on sovint la imatge val més que el contingut, “ven” més haver pujat a l'Everest, encara que sigui per la concorreguda via normal, amb oxigen, i dins una expedició comercial, que obrir una *primera* a la cara sud del Broad Peak o escalar en estil alpi l'esperó oest del Makalu, molt més compromès i genuí. Malgrat tot, un vuitmil és un vuitmil, i no li podem negar l'atracció que té per a tot alpinista, així com la dificultat i el risc que suposa voler-lo escalar.

Particularment, visc l'alpinisme com a font de coneixement i com a forma d'entendre i donar sentit a la vida. Valors com l'amistat, la solidaritat, el coratge, la ràbia, la plenitud, la soledat, prenen un sentit més profund i transcendent quan escalo muntanyes. Som molts els que ho vivim així. Amb tot, escalem muntanyes per “viure” aquest seguit d'emocions i experiències, cercant respostes a tot, i a res... Vivim intensament i sentim el plaer de la dificultat vençuda, i intentem així donar a la vida el sentit que li correspon.

L'Edu ha tingut una bona idea. Ha escollit, entre moltes, catorze grans aventures de l'*himalaïsme* català. Catorze històries amb un sentiment comú: la passió per la muntanya, que va més enllà del merament esportiu.

Alguns són relats dramàtics d'ascensions quasi impossibles. Altres, boniques històries d'amistat i convivència. Sempre però, viscudes amb la humilitat i respecte de qui descobreix quelcom meravellós.

JORDI CANYAMERES I SANAÛJA
Alpinista i fotògraf

US EXPLICO...

Aquestes pàgines no són un recull exhaustiu sobre tota l'activitat *vuitmilera* catalana. Ni de bon tros. He escollit, al meu criteri, les escalades que he cregut més autèntiques, pioneres i genuïnes.

Malgrat tot, com que es tractava d'escriure sobre una única aventura per cada muntanya, soc conscient de totes les que s'han quedat al tinter. Amb això vull dir que les que apareixen aquí no són pas les úniques d'aquesta categoria. Demano disculpes a tots els que han realitzat una gran ascensió a qualsevol dels vuitmils i no els he anat a veure.

Per damunt de tot he valorat les experiències humanes. És per això que hi ha relats en què el cim és un misteri o d'altres que el punt culminant és a "tan sols" 7.998 metres. També hi ha cims que solament compten una ascensió catalana i, per tant, no he tingut possibilitats d'escollir i valorar.

Us adonareu que l'ordre dels capítols és invertit cronològicament parlant (comença el 2005 i acaba el 1984). Així, doncs, la seva numeració també és al revés. El llibre és la lectura d'un manuscrit que va de camí cap a l'editorial amb l'habitual incertesa si agradarà i sortirà publicat o no.

D'aquesta forma, ens endinsarem junts en el temps fins arribar als orígens: als moments iniciàtics i daurats del nostre alpinisme d'alçada.

Res més. Desconnecteu els mòbils i amagueu els rellotges.
L'espectacle més alt del món és a punt de començar.

CAMÍ DE LES MUNTANYES D'ÍTACA

Assegut en un dels bancs metàl·lics de l'andana espero l'arribada del tren. Falten uns minuts per les set del matí. Lenta i aclaparadora, la boira comença a aparèixer subtilment acompanyant les primeres clarors del nou dia. Sento el banc sota meu com si fos de glaç. Aquí a Balenyà, a l'hivern, sembla l'Himàlaia humit. No m'agrada la boira. Ja sé que amb trenta-cinc tardors m'hi hauria d'haver acostumat, però, com sempre, continua deprimint-me.

Un gat de carrer solitari em fa alçar la mirada de les pàgines que em distreuen en aquestes hores matineres i somnolents. Potser quan ho recordi d'aquí a uns dies... De moment, m'apujo el coll de la jaqueta, després que un calfred em sacsegi. El gat creua, cautelós, les vies del tren i desapareix enmig dels matolls del davant, engolit per la foscor i per la boira. Després torno a abaixar els ulls cap al llibre:

Ens trobem al peu de l'estreta canal nevada que puja entre roques i que, per sort, condueix directament al pinacle blanc del petit cim. Mentrestant, la claror va canviant i tot el que ens envolta es va tenyint de tonalitats rosades, que ens ofereixen un crepuscle inoblidable.

Fem les darreres fotografies. Sabem que hem d'aprofitar els últims instants de llum, que d'aquí a poca estona quedarà tot submergit en la foscor.

Cau la nit i, d'una manera intuïtiva, barallant-nos amb la neu pols i amb un glaç on tot just es clava el piolet, anem pujant. Sabem que no podem aturar-nos, que no podem bivaquejar...

El mateix cansament ens fa veure visions, i és curiós com tots tres notem la presència d'una quarta persona —inexistent, és clar— que ens acompanya.

La fosca absoluta dura poc. La lluna plena treu el rostre per darrere les muntanyes i il·lumina totalment el cim. La seva claror és tan viva que, fins i tot, els nostres cossos projecten una ombra sobre la blancor de la neu.

La temperatura és terriblement baixa, però nosaltres gairebé no ho notem. Quantes hores fa que pugem?

Arribo a una paret de roca que em priva la visibilitat. Flanquejo cap a l'esquerra per tal de guanyar una curta aresta de neu, molt vertical: és el darrer pendent que condueix al cim, un cim estret, aflat.

El vent em fuetreja la cara i, malgrat el dolor, no em giro. És, sens dubte, que no tinc prou reflexos.

Recupero la corda d'en Cavis, que és qui em segueix, i, quan arriba on em trobo jo, li suggereixo que continuï ell. És el més jove de tots i em fa l'efecte que li farà gràcia posar els peus primer que ningú a l'estreta aresta.

Però no m'entén. Tot just ha pujat uns tres metres més, s'atura i s'espera.

—Per què no arribes fins al cim, Cavis? —li pregunto.

—Com que aquí no fa vent —respon ell—, pensava que potser podríem bivaquejar.

—Bivaquejar? A vuit mil metres? Que t'has tornat boig? —exclamo jo.

Ell no respon. Mentrestant arriba l'Anglada. Cridem en Cavis i no respon. La corda resta immòbil. Com que el silenci continua, el seguim. Minuts més tard, immersos en la més impressionant soledat, enmig del silenci més absolut, arribem a la diminuta aresta que forma el cim.

Els fanals de l'estació brillen amb una claror blanc-blavosa que es difumina a través dels primers bancs de boira.

El terra empedrat també brilla a causa de la mateixa humitat. I pensar que damunt d'aquesta massa opaca i pesada

*Superat
el segon esglaó,
camí del cim.
(Foto: Òscar
Cadiach)*

comencen a esclatar les clarors nítides i rosades d'un matí d'hivern serè...

Inevitablement miro el rellotge il·luminat que penja de la paret d'obra vista repintada de color vermell. Encara falten cinc minuts. Aquest gest em transporta per un moment a la rutina de cada dia, la gran malaltia del nostre temps, la de perseguir el mateix temps sense atrapar-lo mai. Em trec el meu del canell i me'l guardo a la bossa de bandolera.

Els meus fan altra vegada cap al fragment del llibre que subjecto damunt les cames. La portada, en lletres de color fúcsia resa: *Annapurna est, un 8.000 verge*. Després de donar-hi voltes i lectures, crec que he trobat el text que feia dies intentava cercar. Soc a la pàgina cent quaranta-dos. A la següent, uns gargots escrits en cal·ligrafia infantil diuen:

“Estem al cim del Annapurna O. Són les 9 de la nit, però havíem decidit jugar-ho tot a una carta. Estem molt esgotats. Anglada. Civis. Jordi”. Costa d’entendre la cal·ligrafia i com explica el mateix autor del llibre, en Jordi Pons, va escriure aquestes paraules al cim del primer vuit mil aconseguit per catalans.

Puc escoltar els fimbreaments i sorolls metàl·lics en els cables d’acer situats damunt la via més propera a la porxada.

M’alço i m’adreço, vacil·lant com la resta de passatgers, fins a la vora de l’andana.

Un triangle de llums sobresurt de la boira grinyolant. Quan s’atura al meu davant, hi pujo i m’assec vora una finestra que dona a llevant.

Deixo el llibre d’en Pons damunt del seient, al meu costat, i contemplo la carpeta que subjectava sota el braç. És negra, descolorida i atrotinada. Té la goma trencada; és vella, ja ho sé. L’hauria de canviar, també ho sé. Però no he tingut temps.

Només tocant-la, puc sentir un formigueig que em desborra. Ara sí, l’obro i en trec el manuscrit acabat a ordinador, revisat a les nits i escrit en dos anys.

Necessito que el tren amic em regali unes hores de relaxament fins arribar a l’editorial. Uns instants per a la reflexió sobre tot el que he escrit i he viscut.

Passo els dits per l’espiral negra que agrupa tot aquest manat de moments de muntanyes, de nous companys, de llargues converses i d’hores i més hores tancat al meu estudi. Tant de dia com de nit he ballat, sempre descalç amb les paraules.

He jugat amb elles fins a esgotar-me i quedar-me eixut. He omplert papereres de papers esquinqats, com també n’he recuperat algun de la bossa abans que passés el camió del reciclatge.

Hi ha hagut moments obscurs i vells com la carpeta negra. D’altres, el sol ha brillat per damunt la boira fins a fondre-la. Llavors m’he sentit l’home més ric del món. I he seguit ballant amb les paraules. Sempre descalç.

Passa el revisor.

Penso en el fragment d'en Pons. He decidit escollir-lo perquè encapçali tota aquesta història d'histories. Aquest instant que ell descriu amb tanta força representa el començament. Recull l'essència del primer moment que suposarà la descoberta i l'exploració per part dels alpinistes catalans de les catorze muntanyes més altes de la terra.

Serà perfecte! Encetar aquestes pàgines amb les paraules dels que veritablement van iniciar-ho escalant, l'any 1974, el primer vuitmil català.

He intentat recollir uns dels millors moments de l'essència de l'alpinisme català per damunt de la *zona de la mort*. Tot aquest conjunt d'històries tan singulars com originals acaben transformar-se en una mateixa plena de sentiments, d'il·lusions i de passions.

Al llarg dels darrers dos anys, he tingut la gran sort de poder compartir estones amb uns homes i unes dones que ja des de la meva infància havia admirat. Recordo aquell any 1985... Everest...

He descobert persones amb caràcters, experiències i motivacions ben diferents. Però en tots hi brollava, impacient, una passió desbordant per pujar muntanyes, combinada amb un autèntic esperit de superació.

* * *

Havia tancat els ulls. Els obro sentint-me el rostre càlidament acaronat pel sol de matí. De reüll veig passar, a través del vidre, un paisatge tan efímer com els pensaments. La paraula superació és la que m'ha despertat la mirada ara. Una mirada que veu però que no es fixa en res de l'entorn real. Obro curiosament el manuscrit.

Sempre he tingut el mal costum, quan es tracta de fullejar qualsevol grapat de papers, de començar pel final. Deu ser una estranya forma de manifestar una irrefrenable curiositat impacient i alhora devoradora.

I la darrera història del meu projecte de llibre, precisament, és la mateixa superació en essència pura. Un relat on la sensibilitat femenina es manifesta en tota la seva intensitat: amb dolçor, tendresa, caràcter i transpirant sentiments a flor de pell. Tant ha estat així que no m'he vist amb cor d'escriure sobre els episodis més íntims que l'Ester va viure. M'he limitat a transcriure'ls al peu de cada lletra. I no és que no ho hagi intentat, ho juro!

Finalment he descobert, després de parlar amb ella, què es pot arribar a sentir quan una noieta, després d'un greu accident que quasi el paga amb la vida, i en què hi perd un company, després de passar tres mesos totalment immòbil al llit d'un hospital, després d'haver de tornar a aprendre a caminar, després de caure i tornar a caure, s'alça dreta i es posa a caminar fins a tocar el cor mateix de la més salvatge de les muntanyes.

8.125 m

*El Nanga Parbat
de l'Ester Sabadell*

El 20 de juliol del 2005 Edurne Pasaban, Marianne Chapuissat, Josu Bereciartua, Iván Vallejo, Silvio Mondinelli i Ester Sabadell feien el cim del Nanga Parbat en el transcurs d'una expedició d'Al filo de lo imposible. Van escalar el "rei de les muntanyes" per la paret oest, més coneguda com paret del Diamir. Sebastián Álvaro també formava part de l'expedició.